

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

Економічний факультет

Кафедра економіки, підприємництва та управління підприємствами

**Методичні вказівки до написання дипломної роботи
за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
для слухачів спеціальності**

7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)

УДК 336
ББК 65
М 43

Рекомендовано до друку Вченою радою економічного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(протокол № 1 від 12.09.2017 р.)

Рецензенти:

Катан Л. І., д. е. н., професор, зав. кафедри фінансів Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету;
Грабчук О. М., д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Укладачі:

Гринько Т. В., д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами;
Бикова В. Г., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами

М 43 Методичні вказівки до написання дипломної роботи за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» для слухачів спеціальності 7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) / укл.: Т. В. Гринько, В. Г. Бикова. – Дніпро, 2017. – 28 с.

Наведені методичні рекомендації щодо виконання та захисту дипломної роботи за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» за спеціальністю 7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності). Розглянуті питання вибору та обґрунтування теми, складання плану дослідження, наукового та інформаційного забезпечення, бібліографічного пошуку, виконання дипломного дослідження, змісту дипломної роботи та її захисту.

Для слухачів спеціальності 7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) Навчально-методичного центру післядипломної освіти та підвищення кваліфікації ДНУ ім. Олеся Гончара.

УДК 336
ББК 65

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	4
2. ВИБІР ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ	6
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	7
1.1. Складання плану дипломної роботи і завдання на її виконання	7
1.2. Бібліографічний пошук та робота з джерелами інформації	8
1.3. Робота над фактичним матеріалом	10
4. ПРИНЦИПОВІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	11
4.1. Загальні вимоги до структури дипломної роботи	11
4.2 Вимоги до змістовного наповнення структурних елементів пояснювальної записки дипломної роботи	12
5. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	19
5.1. Підготовка до захисту й захист дипломної роботи	19
5.2. Порядок захисту дипломних робіт	20
5.3. Порядок і правила повторного захисту	21
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	22
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	24
Додаток А. ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ ЗА ОКР- СПЕЦІАЛІСТ (Центр післядипломної освіти) на 2017-2018 н.р.	25

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дипломна робота – основна підсумкова форма перевірки якості професійної підготовки фахівців у сфері економіки, що завершує процес навчання в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Це самостійна робота, виконана слухачем у рамках обраного теоретично-практичного напрямку. Вона є кваліфікаційним документом, на підставі якого визначається рівень кваліфікації і здатність до самостійної роботи за спеціальністю 7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) випускника Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Дипломна робота є теоретико-прикладним дослідженням, що має містити глибоке осмислення актуального організаційно-управлінського або соціально-економічного питання, а також обґрунтований проект його практичного розв'язання, який має бути виконаний на базі ретельного аналізу діяльності конкретної бази дослідження.

Під час підготовки дипломної роботи та її захисту слухач-дипломник демонструє своє вміння використовувати набуті знання для розв'язання практичних завдань.

При цьому слухач повинен підтвердити уміння:

- формулювати завдання дослідження;
- формувати план дослідження;
- вести бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій;
- обирати необхідні методи дослідження та модифікувати існуючі, виходячи із завдань конкретного дослідження;
- подавати отримані результати у вигляді звітів, рефератів, статей, тез доповідей, оформлених відповідно до вимог, із залученням сучасних засобів редагування та друкування.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота – кваліфікаційна робота, призначена для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь вирішувати типові завдання діяльності, які в основному віднесені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці до організаційної, управлінської та виконавської виробничих функцій.

Основна мета дипломної роботи – систематизація й узагальнення, закріплення й комплексне використання в одній розробці суми теоретичних знань і практичних навичок, отриманих слухачами протягом усього терміну навчання в університеті, при вирішенні конкретних організаційних і виробничих завдань.

Для досягнення означеної мети необхідно виконати такі завдання:

- успішно завершити теоретичне навчання, передбачене навчальним планом спеціальності;
- обрати сумісно з керівником тему та затвердити її на випускаючій кафедрі;

- пройти переддипломну практику та зібрати необхідний для підготовки роботи теоретичний та практичний матеріал, підготувати та захистити звіт із практики;

- відповідно до змісту теми та вимог, що висуваються до дипломної роботи спеціаліста, виконати необхідні розробки та оформити текст роботи;

- підготувати для захисту дипломної роботи доповідь та необхідний ілюстративний матеріал (презентацію та ілюстраційний матеріал із схемами, таблицями, розрахунками тощо);

- успішно захистити дипломну роботу перед Екзаменаційною комісією в умовах публічного захисту.

В дипломній роботі слухач має вирішити наступні завдання:

- обґрунтувати актуальність і значущість обраної теми дипломної роботи в теорії та стосовно умов об'єкта дослідження;

- визначити мету й конкретні завдання дослідження;

- визначити об'єкт і предмет дослідження;

- проаналізувати існуючу нормотворчу, законодавчу базу стосовно об'єкта і предмета дослідження;

- провести огляд опублікованих за темою дослідження літературних джерел і узагальнити зібраний матеріал;

- проаналізувати особливості функціонування предмета дослідження, виявити закономірності;

- надати організаційно-економічну характеристику бази дослідження;

- вибрати метод (методику) проведення дослідження;

- провести аналіз виробничо-господарської діяльності бази дослідження;

- обґрунтувати принципово нові або пристосувати існуючі економічні рішення до об'єкта дослідження;

- виконати техніко-економічне обґрунтування запропонованих рішень і сформулювати висновки.

Дипломна робота обов'язково має містити практичні рекомендації щодо удосконалення, покращення, раціоналізації господарської, виробничої, комерційної діяльності бази дослідження.

При виконанні дипломної роботи необхідно враховувати такі загальні моменти:

- написання дипломної роботи є обов'язковим для всіх слухачів;

- самостійність написання дипломної роботи;

- добровільність вибору теми роботи;

- індивідуальність консультування керівником дипломного проектування кожного слухача за обраною темою роботи;

- слухач несе особисту відповідальність за достовірність наведених даних, правильність розрахунків, висновків, своєчасність і якість виконання дипломної роботи.

Виконання означених завдань і додержання умов дозволить слухачеві, що навчається за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст», отримати документ про закінчення університету з присвоєнням кваліфікації «Спеціаліст з економіки підприємства».

2. ВИБІР ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Теми дипломних робіт визначаються кафедрою економіки, підприємництва та управління підприємствами. Слухачеві-дипломнику надається право вибору теми роботи, а також можливість запропонувати свою тематику з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки. Це повинне сприяти виробленню в майбутнього фахівця вміння самостійно формулювати завдання й ставити їх перед собою й підлеглими. При виборі теми необхідно враховувати можливість використати раніше виконані слухачем реферати, курсові роботи, звіти з практики тощо.

Тема роботи визначається та закріплюється до початку переддипломної практики. Тема роботи має повністю відповідати спеціальності 7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) та кваліфікації «Спеціаліст».

Тема має бути присвячена дослідженню й розробці пропозицій по вдосконаленню структури, функцій, показників, моделей розвитку економічної системи підприємства в цілому або її окремих елементів, а також розробці методів ефективного управління в сучасних умовах господарювання.

Орієнтована тематика дипломних робіт наведена в додатку А.

Якщо одну й ту саму тему дипломної роботи виявлять бажання писати кілька слухачів, рішення приймає завідувач кафедри і науковий керівник з огляду на рівень підготовки кожного слухача. У тому випадку, якщо дипломна робота виконується з комплексної теми, враховується інтерес підприємств та організацій замовників.

Не дозволяється виконувати декільком слухачам дипломну роботу з однаковою темою на базі одного підприємства.

Обрана тема, науковий керівник та рецензент затверджуються наказом ректора ДНУ ім. Олесья Гончара. Науковим керівником дипломної роботи призначаються професори або доценти кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами, а рецензентом – провідні професори або доценти інших кафедр економічного факультету.

Зміна теми дипломної роботи дозволяється в надзвичайних випадках. Підставою для такої зміни може бути:

- доведена невідповідність теми дипломної роботи техніко-економічному рівню підприємства;
- доведена відсутність можливості збирання матеріалу для виконання дипломної роботи за затвердженою темою на високому рівні;
- технічні помилки.

Зміну теми дипломної роботи оформлюють наказом по ДНУ ім. Олесья Гончара.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

3.1. Складання плану дипломної роботи і завдання на її виконання

Будь-яка дипломна робота припускає наявність плану її виконання.

Планування роботи слухача починається зі складання робочого плану, який має бути наочною схемою майбутнього дослідження та дозволяє в загальних рисах подати досліджувану тему в різних варіантах.

План розробляється за участю наукового керівника. Основне завдання плану – розробка теми, тобто розкриття замислу дослідження та постановка його основного завдання. По ходу виконання план може й повинен уточнюватися, але основне завдання повинне бути незмінним.

Після складання плану слухачеві необхідно з'ясувати черговість та логіку послідовності намічених робіт. Логічна послідовність допомагає розкриттю сутності завдання. Необхідно знайти головне, на чому потрібно зосередити в даний час усю увагу. Це дозволить якнайкраще виконати поставлене завдання.

План дозволяє розробити календарний графік виконання дипломної роботи, що робить пошуковий процес більш організованим та дозволяє контролювати його виконання.

Науковий керівник надає наукову та методичну допомогу, систематично контролює виконання роботи, вносить певні корективи, дає рекомендації щодо доцільності прийняття того чи іншого рішення, а також висновок про готовність роботи в цілому.

Науковий керівник повинен:

- рекомендувати необхідну літературу, довідкові, статистичні та архівні дані, а також інші джерела за темою дипломної роботи;
- проводити систематичні, передбачені розкладом консультації;
- оцінювати зміст виконаної роботи як за розділами, так і в цілому;
- дати або не дати згоду на подання роботи до захисту.

У разі необхідності, особливо коли робота охоплює декілька наук, слухачеві може бути призначений консультант – спеціаліст з більш вузьких питань, які передбачено розглянути в роботі. Консультант має виконувати ті ж функції, що й науковий керівник. Але остаточне рішення про готовність дипломної роботи до захисту приймає науковий керівник.

Науковий керівник спрямовує роботу слухача, допомагає йому оцінити можливі варіанти рішень. Вибір рішень – це завдання дипломника. Як автор виконаної роботи він відповідає за прийняті рішення, за правильність отриманих результатів, а також їх фактичну правильність при захисті дипломної роботи перед Екзаменаційною комісією.

У процесі написання дипломної роботи необхідно встановити достатньо тісний контакт із науковим керівником. Незрозумілі питання, напрямки вирішення окремих проблем повинні обговорюватися з ним в оперативному порядку.

У ході проведення консультацій з науковим керівником слухач повинен чітко встановити, що ним критикується (пропозиції, технологія розроблення

пропозицій, композиція роботи, мова та стиль або щось інше), та що необхідно зробити для усунення недоліків.

У ході написання роботи можна звертатися і до інших викладачів кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами та економічного факультету, які спеціалізуються з тієї проблеми, що розробляється в дипломній роботі, або можуть надати консультації щодо інструментарію дослідження.

На підставі узгодженого плану дипломної роботи після видання наказу ректора ДНУ ім. Олеся Гончара про затвердження теми роботи складається завдання на її виконання. Воно повинно бути підписаним науковим керівником, дипломником, а також узгодженим із консультантом. Завдання на виконання дипломної роботи затверджується завідувачем кафедри, після чого слухач розпочинає безпосередню роботу.

3.2. Бібліографічний пошук та робота з джерелами інформації

Важливим етапом виконання дипломної роботи є вивчення літературних джерел з теми. У процесі дослідження слухач повинен показати уміння використовувати численні літературні джерела, самостійно вибрати із загального матеріалу головне.

У дипломній роботі частіше використовується релевантна інформація, яка раніше була в аналогах, тобто в прототипі (використання методичних рекомендацій з розрахунку нормативів обігових коштів, з класифікації витрат виробництва, з відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку тощо). Цей прототип необхідно описати. Опис прототипу повинен бути не стільки вичерпним, скільки достатнім.

У ході опису прототипу дипломнику необхідно звертатися до джерел інформації та характеризувати їх, але не кожне джерело окремо (стаття, монографія тощо), а групу однорідних джерел.

Джерела інформації, що використовуються в економічних дослідженнях, поділяються на такі групи: нормативні, літературні та планово-облікові.

Нормативні – це Укази Президента України, постанови та укази Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, галузеві нормативні акти, а також нормативні акти з планування, обліку, звітності, контролю, статистики та економічного аналізу профільних Міністерств України, Національного банку, Державного комітету зі статистики, Антимонопольного комітету та ін.

Літературні джерела – поділяються на офіційну та спеціальну літературу. До першої групи належать джерела, в яких наводяться достовірні показники економічного та соціального розвитку держави (статистичні збірники, що видаються Державним комітетом зі статистики); до другої – монографії, підручники, навчальні та практичні посібники, реферативні збірники та проспекти, матеріали науково-практичних семінарів, наукових конференцій та симпозіумів, а також серіальні видання (серійні видання, що періодично видаються, – газети, журнали), у яких висвітлюються питання планування, обліку, контролю та економічного аналізу, а також галузевих економік.

Планово-облікові джерела – це план економічного та соціального розвитку

підприємства, бізнес-план, розрахунки з їх обґрунтування (потреби в сировині, фонд оплати праці, виробничі потужності тощо), бухгалтерські облікові реєстри, баланс, первинні документи з обліку господарської діяльності, бухгалтерська, фінансова, статистична, податкова звітність про роботу підприємств та ін.

Робота з літературою має певну технологію.

У ході аналізу літератури важливо сконцентрувати увагу на найбільш істотних положеннях, висунутих тим чи іншим автором, вивчити стан питання, добре розібратися у фактах, прикладах. Неприпустимо обмежуватися лише цитуванням джерел. Важливо подати своє судження з розглянутого питання.

Огляд літератури – це не її переказ, а самостійна наукова праця з конкретними висновками з досліджуваної теми, чітким формулюванням проблем, значущості й актуальності їх вирішення для економіки підприємства та всієї країни.

Довідкові джерела включають енциклопедії, словники, довідники, завдяки яким можна дати визначення базових закономірностей, категорій, понять. Статистичні джерела включають довідники з визначених періодів на рівні регіону, країни, сфери економіки. У ході роботи зі статистичними джерелами необхідно враховувати вимоги з використання фактів і цифр: вони повинні бути сучасними й актуальними; факти не повинні братися ізольовано від усієї сукупності явищ даної економічної проблеми; розмаїтість фактів не повинна перетворюватися на випадковість і не викликати сумнівів у їх вірогідності.

В економічних періодичних виданнях (газетах, журналах) висвітлюються останні досягнення в економіці, науці, аналізуються суттєві питання розвитку народного господарства, найважливіші події внутрішнього й міжнародного життя. Необхідно уміти визначати коло періодичних видань відповідно до теми випускної роботи, а також знаходити в обраних виданнях потрібний матеріал, володіти методикою роботи з літературою.

Методика роботи з літературою передбачає обов'язкове ведення запису прочитаного. Це дозволяє звести в систему досліджуваний матеріал, зосередити увагу на головних положеннях джерела. Записи можна робити в різних формах: план, тези, конспект, анотації, витяги.

Схема роботи з літературою може бути така:

Ознайомлення із твором, що відповідає темі дипломної роботи: назва публікації, короткий зміст; визначення питання, до якого рекомендується стаття, книга або інше джерело.

Читання тексту чи його частини: з'ясування незрозумілих слів і висловів (за допомогою словників, довідників, енциклопедії); осмислення прочитаного і виділення основної думки; з'ясування того, яке відношення має прочитане до досліджуваного питання.

Запис прочитаного; складання простого чи складного плану; підготовка виписок; отримання відповідей на питання; складання анотації, тез, резюме, визначення використання запису в роботі.

У ході складання конспекту з визначеної тематики за основу береться зміст якої-небудь теми чи проблеми. Природно, це вимагає одночасного вивчення й

використання декількох джерел. Найбільш виправданим у даному випадку є такий метод роботи, за якого спочатку робляться виписки з кожної книги, статті, а потім – систематизація матеріалу відповідно до плану досліджуваної теми.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу тієї чи іншої публікації слід наводити цитати. Загальні вимоги до цитування такі: текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі; кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело; цитування, повинне бути повним, без довільного скорочення авторського тексту.

3.3. Робота над фактичним матеріалом

Роботу над практичною частиною дипломної роботи починають зі збору необхідної інформації для її виконання. Збір початкових матеріалів виконують переважно під час переддипломної практики. Ці матеріали використовують головним чином у другому розділі дипломної роботи.

Джерелом отримання статистичних даних є звітні дані підприємств і установ, науково-дослідних організацій, Центрального статистичного управління України і літературні джерела. Статистичні дані відображають кількісний бік конкретних економічних явищ разом з їх якісним визначенням.

Збираючи дані, треба уточнити джерела отримання, термінологію; одиниці вимірювання і методику отримання показників; визначити їх точність (з точністю до 0,1; 0,01 тощо). Якщо не дотримуватися цих умов, дані можуть виявитися непорівнянними, а результати дослідження невірними.

Якщо внаслідок дослідження отримано багато початкових даних, то для проведення аналізу їх необхідно впорядкувати шляхом класифікації, угруповання і узагальнення. Впорядковані дані подають у вигляді таблиць, графіків і схем.

Збір початкових даних потрібно починати з вивчення особливостей бази дослідження (за літературними даними, технічними описами та іншими джерелами), продукції, що випускається, зв'язків з іншими підрозділами і відділами у процесі виробництва. Далі вивчають виробничу структуру, а потім стан техніки, технології та організації виробництва на дільниці (у відділі), безпосередній базі дослідження дипломної розробки. Тільки після цього встановлюють і з'ясовують міру й причини відхилень звітних показників об'єкта аналізу від планових і паспортних.

Остаточне розв'язання всіх питань, пов'язаних зі збором матеріалів і початкових даних, вирішують шляхом постановки завдання спеціальних спостережень і ретельним вивченням тих питань, які найбільше впливають на ефективність і якість роботи персоналу, обладнання та економіку підприємства.

Попередні дослідження є необхідними елементами збору додаткових матеріалів дипломного проектування. У цій найскладнішій частині процесу збору матеріалів має виявлятися ініціатива слухачів та демонструватися

практичні навички, набуті за час опанування дисциплін професійного спрямування.

4. ПРИНЦИПОВІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги до структури дипломної роботи

Зміст, структура, а також етапи виконання дипломної роботи визначаються її темою, вимогами дійсних методичних вказівок і керівника роботи.

Дипломна робота спеціаліста – кваліфікаційна праця. Її оцінюють не лише за теоретичною цінністю, актуальністю теми та прикладному значенню отриманих результатів, а й за рівнем загальнометодичної підготовки цієї навчально-наукової праці. Останнє насамперед знаходить своє відображення в її структурі (композиції).

Композиція дипломної роботи – це послідовність розміщення її основних частин, до яких відносять основний текст (розділи та параграфи), а також частини її довідково-супроводжувального апарату.

Традиційно склалася певна композиційна структура дипломної роботи. Основними її елементами в порядку їх розміщення є такі:

- титульний аркуш;
- завдання на дипломну роботу;
- реферат (українською мовою) і резюме (англійською мовою);
- зміст;
- вступ;
- основна частина (складається з 3-х розділів);
- висновки;
- перелік посилань;
- додатки (за необхідності).

Вимоги до обсягу дипломної роботи наведені в табл. 4.1.

Таблиця 4.1 – Нормативні вимоги щодо обсягу дипломної роботи

Структурна частина роботи	Значення
Обсяг роботи, сторінок:	
– загалом	80-100
– вступу	2-4
– розділу 1	25-30
– розділу 2	30-35
– розділу 3	20-25
– висновків	3-4
Кількість використаних літературних джерел	60

Вимоги до оформлення титульного аркушу пояснювальної записки, завдання до дипломної роботи, реферату та резюме, а також змісту

пояснювальної записки міститься у рекомендаціях по нормоконтролю дипломних робіт [10].

4.2 Вимоги до змістовного наповнення структурних елементів пояснювальної записки дипломної роботи

У **вступі** зазвичай обґрунтовуються актуальність обраної теми, мета та зміст поставлених завдань, формулюються об'єкт та предмет дослідження, вказується обраний метод (методи) дослідження, повідомляється, у чому полягає теоретична значущість та прикладна цінність отриманих результатів.

Вступ – достатньо відповідальна частина дипломної роботи, тому що він як орієнтує читача в подальшому розкритті теми, так і вміщує всі необхідні її кваліфікаційні характеристики.

Актуальність – обов'язкова вимога до будь-якої дипломної роботи. Те, як слухач уміє обрати тему та наскільки правильно він її оцінює з погляду сучасності та соціально-економічної цінності, характеризує рівень його професійної підготовки. Висвітлення актуальності повинне бути небагатослівним. Головне – це показати суть проблемної ситуації, із чого і буде видно актуальність теми.

Для визначення стану розробки обраної теми складається стислий огляд літератури, який повинен привести до висновку, що саме ця тема ще не розкрита (або розкрита частково або не в тому аспекті) і тому потребує подальшої розробки.

Ця частина вступу може бути закінчена фразою: «Актуальність і значення цих питань для ... підприємств України зумовили вибір теми дипломної роботи».

Після визначення актуальності проблеми формулюється мета дипломної роботи, а також вказується на конкретні завдання, які необхідно буде виконати відповідно до поставленої мети. Це зазвичай робиться у формі перерахування (вивчити..., описати..., узагальнити..., встановити..., виявити..., обґрунтувати..., розробити..., надати рекомендації..., зробити прогноз... тощо). Формулювання завдань необхідно робити якомога ретельніше, оскільки опис їх виконання повинен скласти зміст розділів дипломної роботи. Це важливо також і тому, що назви розділів досить часто впливають із формулювань завдань роботи.

Обов'язковим елементом вступу є формулювання об'єкта та предмета дослідження.

Об'єкт – це процес або явище, обране для вивчення, що зумовило проблемну ситуацію.

Предмет – це те, що знаходиться в межах об'єкта.

Об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне та часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка служить предметом дослідження. Саме на нього спрямовується основна увага слухача, саме предмет дослідження визначає тему роботи, яка вказується на титульному аркуші як її назва.

Обов'язковим елементом вступу є також вказівка на методи дослідження,

які служать інструментом у добуванні фактичного матеріалу, необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети.

Важливим елементом вступу є напрямки реалізації отриманих висновків та пропозицій. Отримані автором результати можуть бути реалізовані у практиці діяльності економічних суб'єктів (що підтверджується відповідними актами або довідками). Для робіт, виконаних на замовлення підприємств, установ і організацій, наявність підтверджуючих документів є обов'язковою.

У вступі також зазначається, на якому конкретному матеріалі виконана робота. Тут указується на теоретичні та методологічні основи проведеного дослідження, а також дається характеристика основних джерел отримання інформації (офіційних, наукових, літературних, бібліографічних).

Наприкінці вступу розкривається структура роботи, тобто дається перелік її структурних елементів.

У розділах **основної частини** дипломної роботи докладно розглядаються методика та техніка дослідження й узагальнюються результати. Усі матеріали, що не є суттєво важливими для розуміння виконання завдань роботи, виносяться в додатки.

Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі дипломної роботи та повністю розкривати її. Ці розділи повинні показати вміння слухача стисло, логічно та аргументовано викладати матеріал.

Написання кожного розділу дипломної роботи має свої особливості.

Перший розділ, як правило, присвячується аналізу теоретичних аспектів фактичного стану досліджуваної проблеми та служить основою для подальшого викладання матеріалу. У цьому розділі зазвичай розглядаються сутність, зміст, організація досліджуваного процесу, його складові елементи. Обов'язковими складовими першого розділу є огляд сучасного стану теорії, методології даної проблеми, огляд літературних джерел з обґрунтуванням погляду слухача на дану проблему (питання). При цьому слід керуватися рекомендаціями, викладеними у п. 1.2 цих Методичних вказівок.

Необхідно визначити також, які економічні закони використовуються (застосовуються) при вирішенні даної проблеми, які соціальні, організаційні, політичні передумови на неї впливають, виявити систему (або групу) показників, пов'язаних з даною проблемою, порядок ресурсного забезпечення, економічного стимулювання. Таким чином, виявляються економічні основи досліджуваної проблеми та наводяться постановка та обґрунтування економічного завдання.

Дослідження методологічних основ проблеми передбачає аналіз застосованих принципів та методів економічного управління, їх повноту, рівень відповідності сучасним вимогам, якість, особливості та недоліки. При цьому залежно від підходу до обраної проблеми (питання), від аспекту аналізу (методологічний, економічний, організаційний, інформаційний, соціальний тощо) одному з них приділяється найбільша увага. Надання переваги тому чи іншому аспекту повинно бути обґрунтоване.

Викладаючи питання теорії, слід пам'ятати, що ця частина роботи не

самоціль, а засіб для створення теоретичної бази для розглядання практичних питань досліджуваної проблеми. Оскільки проникнення в сутність досліджуваного явища або процесу можливе лише за умови використання системного підходу, то в першому розділі роботи доцільно відвести окреме місце історії розвитку предмета вивчення, аналізу закордонного досвіду організації економічних процесів.

У **другому розділі**, виходячи із загальних теоретичних положень, розглянутих у першому розділі, рекомендується проаналізувати стан справ на визначеній темою ділянці діяльності. Для цього використовують чинні нормативні документи, матеріали науково-практичних конференцій, результати виконаних науково-дослідницьких робіт, статистичні дані, що відображають протікаючі економічні процеси як в масштабах держави в цілому, так і в межах конкретних підприємств.

Обов'язковою складовою другого розділу дипломної роботи є узагальнена організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства (структурного підрозділу), на прикладі якого вивчається питання, визначене темою дипломної роботи. Основне завдання цього параграфу – визначення особливостей операційної діяльності підприємства та стисла оцінка його сучасного економічного стану. Після цього необхідно провести тематичний аналіз, тобто виконати ряд аналітичних процедур, пов'язаних з оцінкою окремих елементів економічного потенціалу підприємства або процесу його функціонування (наприклад, оцінка ресурсів підприємства в цілому та за окремими видами, виробничо-технологічних процесів, відносин з контрагентами, системи збуту, організаційно-технічного рівня тощо).

Аналіз практики економічної діяльності підприємства неможливо проводити без кількісних оцінок процесів, що відбуваються на підприємстві. При цьому необхідно враховувати таке.

По-перше, всі факти, що наводяться, та цифровий матеріал повинні бути достовірними.

По-друге, при підборі фактичних даних із різних джерел необхідно пам'ятати, що їх можна порівнювати лише тоді, коли вони зіставлені, тобто порівнювати можна лише якісно однорідні величини. При цьому повинні бути враховані такі вимоги:

- єдність об'ємних, вартісних, якісних, структурних факторів;
- єдність проміжків або моментів часу, за які повинні бути обчислені порівнювані показники;
- порівнянність вихідних умов виробництва (технічних, природних, кліматичних тощо);
- єдність методики обчислення показників та їх склад.

Для забезпечення порівнянності можуть застосовуватися, наприклад, методи нейтралізації впливу того чи іншого фактора (вартісного, об'ємного, якісного й структурного), коригування, використання замість абсолютних величин середніх або відносних, поправкові коефіцієнти (індекси-дефлятори), методи перерахунку та ін. Усі ці методи достатньо повно описані в літературі з

економічного аналізу.

По-третє, цифровий матеріал повинен відображати загальну направленість та закономірність досліджуваного економічного процесу, а не виключення з них.

Статистичні дані повинні бути не тільки наведені, але й проаналізовані для обґрунтування висновків. Вихідні дані для розрахунків можуть наводитися в додатках, а результати розрахунків та коментарі до них обов'язково повинні бути подані в основній частині роботи. Для аналізу можуть застосовуватися різні методи, але слід пам'ятати, що їх застосування – засіб, а не мета написання дипломної роботи.

Важливою перевагою дипломної роботи є використання для обробки статистичних даних комп'ютерних програм. У табл. 4.2 наведений орієнтовний перелік пакетів прикладних програм, що рекомендуються для використання при вирішенні конкретних економічних розрахунково-аналітичних завдань.

При цьому можуть використовуватися як стандартні програми, так і програми, розроблені самим автором.

Значною перевагою дипломної роботи може стати побудова економіко-математичних моделей.

У **третьому** розділі подається обґрунтування пропозицій із удосконалення тих сфер економічної діяльності підприємства, проблемні ділянки за якими були виявлені в другому розділі.

Третій розділ присвячують вичерпному і повному викладу результатів власних досліджень з висвітленням того нового, що вноситься у розробку проблеми. Автор повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених задач, достовірності отриманих результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби у додаткових дослідженнях, негативних результатів, які визначають необхідність припинення подальших досліджень.

Запропоновані заходи повинні також вирішувати ті проблеми, які були сформульовані у вступі. У ході їх вирішення необхідно визначити декілька варіантів досягнення цілі, оцінити кожен із них за одним або декількома критеріями для виявлення всіх «плюсів» та «мінусів» та обрати найкращий варіант.

Досвід показує, що для успішного захисту дипломної роботи необхідно мати не менше двох основних пропозицій, що виносяться до захисту.

Сформульовані та обґрунтовані висновки цього розділу визначають практичну значущість роботи, сформульовану у вступі. Пропозиції повинні бути підкріплені відповідним механізмом реалізації, тобто їх необхідно довести до рівня конкретних методик, рекомендацій, заходів.

Обов'язковим елементом третього розділу є обґрунтування ефективності пропозицій (цільова, економічна, технічна, соціальна, екологічна тощо), розрахунок економічного ефекту або ефективності запропонованих заходів та визначення показників діяльності підприємства після їх запровадження.

Таблиця 4.2 – Пакети прикладних програм, що рекомендуються для вирішення наведених економічних розрахунково-аналітичних завдань

№	Розроблювані завдання	Рекомендований ППП
1	Застосування нових інформаційних технологій для аналізу економічної інформації: – організація експертного опитування й обробка його результатів за допомогою комп'ютерних технологій; – методи оцінки й підвищення вірогідності інформації; – прогноз і групові експертні оцінки.	Excel StatGraf MathCard
2	Застосування кількісного аналізу в економічних рішеннях на базі ПК: – бази і банки даних у системі керування підприємством; роль банків даних у підтримці управлінських рішень; – організація інтегрованого зберігання й обробки даних для інформаційного забезпечення процесу ухвалення рішення і його реалізацій; – програмні засоби керування проектами.	FoxPro, Access, Excel, StatGraf, TimeLine, MS Project.
3	Використання нових інформаційних технологій для розробки й оформлення бізнес-плану: – визначення фінансових потреб і ризиків, строку окупності.	WinWord Excel, Power Point, Paifft.
4	Облік й аналіз кон'юнктури ринку й ціни товару з використанням ПК: – джерела даних, методи відбору інформації; – якісні і кількісні методи, дослідження ринку й аналізу результатів; – облік факторів, що впливають на встановлення ціни.	FoxPro, Access, Excel, StatGraf.
5	Комп'ютерна підтримка роботи підприємства з постачальниками й клієнтами: –автоматизація обліку виробничо-збутового процесу, облік договорів; –забезпечення конфіденційності й резервування даних.	FoxPro, Access, Excel, Крипто, Аргус, Альянс.
6	Використання комп'ютерних технологій для просування товару: – інформаційне моделювання процесів постачання й збуту на ПК; розробка прогнозу продажів; – розробка й оформлення плану по маркетингу засобами пакету прикладних програм; – розробка рекламних матеріалів за допомогою пакетів прикладних програм; – програмні засоби управління проектами	MS Office TimeLine MS Project 1

Сутність економічного обґрунтування пропонованих заходів полягає у визначенні економічного ефекту, що характеризує абсолютну величину перевищення вартісної оцінки фактичних (очікуваних) результатів над сумарними витратами ресурсів за певний розрахунковий період.

Безпосередньому розрахунку ефективності повинне передувати виявлення зв'язків між сутністю досліджуваного організаційно-економічного процесу або явища, на основі якого розробляється пропозиція, і можливими змінами під їхнім впливом основних виробничо-економічних і фінансових показників. При цьому необхідно пам'ятати, що економічні заходи (нововведення) впливають на

виробництво опосередковано (через ефективність нових технічних й організаційних рішень).

З погляду особливостей оцінки ефективності всю сукупність організаційно-економічних заходів можна розділити на дві групи: перша – заходи, використання яких вимагає певних додаткових одноразових витрат (капітальних вкладень); друга – ті з них, які не вимагають додаткових інвестицій.

Для обґрунтування економічної ефективності першої групи заходів і розрахунку річного економічного ефекту для підприємств, що засновані на державній формі власності, можна використати методику «Основні положення: визначення економічної ефективності використання в народному господарстві нової техніки, винаходів і раціоналізаторських пропозицій» або «Методику визначення ефективності технічних нововведень».

Обґрунтування економічної ефективності інвестицій здійснюється на підставі сучасних фінансово-економічних показників і критеріїв: чистої дисконтованої вартості, внутрішньої норми доходності, індексу рентабельності тощо.

Ефективність другої групи заходів (зокрема, впровадження нових форм організації й оплати праці, удосконалювання оргструктур управління, систем планування й фінансування тощо) визначають на основі розрахунку економії поточних витрат, обумовленої використанням таких нововведень. При цьому в кожному конкретному випадку чітко визначається коло показників для оцінки ефективності тієї чи іншої групи безвитратних організаційно-економічних заходів.

При розрахунках річного економічного ефекту повинна бути забезпечена необхідна порівнянність витрат і результатів до та після впровадження пропонованих організаційно-економічних заходів: за обсягом виробленої продукції; якісними параметрами; фактором часу; соціальними факторами виробництва тощо. За відсутності даних за деякими показниками, використовуваними при визначенні річного економічного ефекту, їх вважають незмінними в порівнюваних варіантах.

Для більш повного визначення ступеня впливу пропонованих організаційно-економічних заходів на ефективність діяльності підприємства доцільно обчислити такі техніко-економічні показники, як приріст обсягу виробленої продукції; приріст продуктивності праці; приріст фондоозброєності й фондівіддачі; частина економії від впроваджених заходів у загальних витратах на виробництво продукції, приріст рентабельності виробництва, приріст прибутку й ін.

Для заходів, що вимагають додаткових інвестицій (капітальних вкладень), необхідно розрахувати їхню ефективність. Цей розрахунок здійснюється на основі Методики визначення економічної ефективності капітальних вкладень. Однак для підприємств, що працюють в умовах реальних ринкових відносин, більше доцільним є фінансове обґрунтування інвестиційного проекту.

Цей розрахунок доцільно зробити методами чистої дисконтованої вартості або внутрішньої ставки доходності. Крім цього, необхідно розрахувати термін

окупності інвестицій і рентабельності інвестиційного проекту. У цьому випадку при встановленні норми дисконтування застосовується ставка банківського відсотка або прибутковість вкладень коштів у цінні папери. Два останніх показники можуть бути прийняті як нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень у розрахунках, заснованих на офіційних методиках ефективності, які більше відповідні реальним умовам господарювання, що склалася в українській економіці.

При розрахунку поточних витрат необхідно спиратися на Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Мінпромполітики від 09.07.2007 р. №373.

При обґрунтуванні розроблених заходів поряд з економічними результатами необхідно виявити й соціальний ефект: поліпшення умов роботи, підвищення культурно-технічного рівня працівників тощо.

При оформленні відповідного параграфа в дипломній роботі слухач вказує:

- найменування виконуваного розрахунку ефективності (очікуваний або фактичний економічний ефект);
- техніко-економічні показники варіанта, прийнятого як база для порівняння (при цьому дається посилання на джерело інформації);
- сфери, де проявляється економічний ефект, і основні його фактори (джерела);
- розрахунковий рік (передбачуваний рік одержання результатів);
- вихідні дані для розрахунку (з посиланням на джерело інформації):

Потім дається розрахунок узагальнюючих і додаткових показників економічної ефективності пропонованих заходів.

По закінченні розрахунків робляться висновки. При цьому особливо виділяються ті заходи, впровадження яких дає найбільшу віддачу. Показники економічної ефективності доповнюються оцінками інших видів ефекту; визначаються перспективні напрямки подальшого розвитку досліджень і розробок у даній області.

Дипломна робота закінчується заключною частиною, яка називається «**Висновки**». Тут підводяться підсумки, обумовлені логікою проведеного дослідження, які мають вигляд синтезу накопленої в основній частині науково-методичної інформації. Цей синтез є послідовним, логічним викладанням отриманих результатів та їх співвідношення із загальною ціллю та конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у вступі.

Заключна частина передбачає також наявність узагальненої підсумкової оцінки проведеної роботи. При цьому важливо вказати, у чому полягає її головний сенс, які важливі результати отримані, які нові завдання постають у зв'язку із проведеним дослідженням.

Висновки можуть включати і практичні пропозиції, що збільшує цінність теоретичного матеріалу.

Після висновків розміщують **перелік посилань** (список використаних джерел). Цей список складає одну із суттєвих частин дипломної роботи та

відображає самостійну творчу роботу слухача. Немає необхідності включати до бібліографічного списку ті джерела, які фактично не були використані при виконанні дипломної роботи. Вимоги до оформлення переліку посилань наведені у рекомендаціях по нормоконтролю дипломних робіт [10].

Допоміжні або додаткові матеріали, які переобтяжують текст основної частини дипломної роботи, розміщують у **додатках**. Це можуть бути первинні дані, проміжні розрахунки, організаційні схеми, тексти анкет тощо. Вимоги до оформлення додатків наведені у рекомендаціях по нормоконтролю дипломних робіт [10].

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

5.1. Підготовка до захисту дипломної роботи

До захисту дипломних робіт допускаються слухачі, що повністю виконали навчальний план, отримали визначений мінімум залікових балів за спеціальністю і позитивний відгук наукового керівника на дипломну роботу. Слухачі, що мають на момент подання до захисту дипломної роботи академічну заборгованість, до захисту не допускаються.

В обумовлений термін, на попередньому захисті, слухач звітує перед кафедрою, яка визначає ступінь готовності дипломної роботи. Рішення про допуск до захисту перед Екзаменаційною комісією приймається на засіданні кафедри за наявності оформленої належним чином роботи під час проведення передзахисту. Передзахист проводиться у встановлений завідувачем кафедри термін, але не пізніше, ніж за 20 днів до захисту. У разі отримання оцінки “повністю не готова до захисту” (готовність до 75%) робота не допускається до захисту, про що складається рапорт з доданням витягу з протоколу засідання кафедри щодо цього рішення. Рапорт подається деканом факультету на затвердження ректору університету. Якщо дипломна робота не представлена слухачем на передзахист робота до захисту не допускається.

Дипломна робота готується у двох примірниках. Перший примірник переплітається твердою палітуркою. Другий примірник роботи подається відповідальному співробітникові кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами в електронному вигляді для перевірки тексту роботи на унікальність.

Оформлена робота підлягає нормоконтролю на відповідність її оформлення стандартам. Нормоконтроль здійснюється призначеним завідувачем співробітником кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами.

На виконану роботу науковий керівник надає письмовий відзив, в якому відображає її теоретичний рівень, глибину досліджень, правильність і обґрунтованість рекомендацій, підготовленість слухача до самостійної роботи. У відзиві керівник виставляє оцінку дипломної роботи: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”. Бланк відзиву керівника міститься у рекомендаціях по нормоконтролю дипломних робіт [10].

Після проходження нормоконтролю, плагіату та отримання відгуку керівника, робота переплітається твердою палітуркою та передається рецензенту на рецензію. На рецензування роботи відводиться до 10 днів.

У рецензії повинні бути коротко відзначені переваги і недоліки роботи, обсяг та якість оформлення пояснювальної записки, відображені уявлення рецензента про загальну, фахову та практичну підготовку слухача, уміння користуватися літературними джерелами. Усі зауваження повинні бути конкретно аргументовані. Рецензент підписує рецензію, обов'язково зазначивши свою посаду, ім'я та прізвище. Бланк рецензії міститься у рекомендаціях по нормоконтролю дипломних робіт [10].

Дипломну роботу разом з відзивом наукового керівника, рецензією рецензента та поданням (нормативний документ, що відображує готовність та допуск роботи до захисту – оформлюється старостами груп) подають лаборанту кафедри для реєстрації та передачі завідувачу кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами не пізніше ніж за 10 днів до її захисту.

Після ознайомлення зі змістом і оформленням роботи за умови наявності відповідним чином оформлених супровідних документів, завідувач кафедри вирішує питання про допуск слухача до захисту і зазначає це відповідним підписом на бланку подання голові Екзаменаційної комісії.

Слухач готує до захисту доповідь на 8-10 хвилин та ілюстрований матеріал у вигляді таблиць, графіків, які висвітлюють результати дослідження, основні висновки, узагальнення та пропозиції. Загальна кількість листів демонстраційного матеріалу 5 – 6 (в т. ч. 80% матеріалу аналітичного розділу у вигляді результатів аналізу об'єкта дослідження).

5.2. Порядок захисту дипломних робіт

Дипломна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста захищається перед Екзаменаційною комісією.

Екзаменаційні комісії працюють у строки, що визначаються графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, який розробляється щорічно навчальним відділом університету, затверджується першим проректором та оголошується у відповідні терміни.

Секретар запрошує слухача до захисту, зачитує тему роботи, висновки відгуку керівника та рецензії рецензента та надає слово слухачу. Увесь захист протоколюється секретарем Екзаменаційної комісії.

Захист вітчизняними слухачами здійснюється, як правило, державною мовою. Дозволяється захист російською мовою (зокрема, іноземним слухачам) або будь-якою іноземною мовою (англійською, німецькою, французькою тощо), які слухач вивчав в університеті. Рішення про допуск до захисту дипломного проекту (роботи) іноземною мовою приймає на своєму засіданні до початку роботи Екзаменаційної комісії кафедра економіки, підприємництва та управління підприємствами за заявою слухача, завізованою першим проректором, та за наявності реферату його дипломного проекту (роботи),

виконаного іноземною мовою обсягом 10-15 сторінок зі стислим викладенням основних положень дипломної роботи. Підставою для захисту іноземною мовою є витяг з протоколу цього засідання, а також згода голови Екзаменаційної комісії. На захисті має бути присутнім викладач кафедри іноземних мов для соціально-гуманітарних спеціальностей. Запитання членів комісії можуть бути будь-якою мовою (українською, російською або іноземною), а відповіді слухача, якщо не буде іншого прохання членів комісії, – іноземною мовою. Оголошення відгуку керівника роботи та рецензії здійснюються мовою оригіналів цих документів, а оформлення протоколу засідання Екзаменаційної комісії – державною мовою із зазначенням у ньому мови захисту.

Доповідь на захисті роботи повинна бути чіткою і змістовною. Необхідно стисло охарактеризувати об'єкт дослідження, викласти результати аналізу, зробити висновки. Окрема частина доповіді присвячується викладанню суті запропонованих заходів та обґрунтуванню їх ефективності. Під час доповіді необхідно звертати увагу слухачів на демонстраційний матеріал, коротко пояснюючи його зміст.

Після доповіді починається обговорення роботи. Члени Екзаменаційної комісії можуть ставити слухачеві питання щодо змісту роботи, а також з окремих дисциплін, суміжних змісту дипломної роботи. На запитання, що виникають у членів Екзаменаційної комісії, слухач має відповісти ґрунтовно і вичерпно. Слухач може надавати пояснення щодо зауважень керівника та рецензента.

Після обговорення всіх робіт на підсумковому закритому засіданні комісія приймає рішення про оцінку дипломної роботи, яка виставляється за шкалою, що відповідає кредитно модульній системі, та присвоєння слухачеві кваліфікації спеціаліста. Оцінки оголошуються в присутності всіх слухачів, що проходили захист у цей день після захисту останнього зі слухачів.

Затверджена оцінка фіксується у протоколі, заліковій книжці та індивідуальному плані слухача.

За підсумками захисту Екзаменаційна комісія надає рекомендацію щодо вступу до аспірантури. Після захисту дипломна робота передається до архіву Університету.

Повторний захист дипломної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

5.3. Порядок і правила повторного захисту

У тих випадках, коли захист дипломної роботи визнається незадовільним, Екзаменаційна комісія установлює, чи може слухач подати до повторного захисту ту ж дипломну роботу з доопрацюванням (яке визначає комісія), або він повинен розробити нову тему, яка затверджується кафедрою економіки, підприємництва та управління підприємствами.

Слухач, який одержав на захисті дипломної роботи незадовільну оцінку, відраховується з університету. У цьому випадку слухачеві видається академічна

довідка встановленого зразка.

Слухачеві, який не захистив дипломну роботу з поважних причин (документально підтверджених), ректором університету може бути подовжений термін навчання до наступного періоду роботи Екзаменаційної комісії із захисту дипломних робіт, але не більше ніж на один рік.

Для цього слухач пише заяву на ім'я ректора з проханням про подовження терміну навчання із зазначенням причин. До заяви додається документ, що підтверджує поважну причину, через яку слухач не зміг вчасно захистити дипломну роботу.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Підсумкову, диференційовану за чотирибальною шкалою, оцінку дипломної роботи визначає Екзаменаційна комісія, її рішення є остаточне і оскарженню не підлягає.

Оцінка дипломної роботи є комплексною. У процесі визначення оцінки враховується низка важливих показників якості роботи.

Змістовні аспекти роботи:

- актуальність обраної теми дослідження;
- спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
- відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;
- широта й адекватність методичного та діагностичного апарата;
- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведення дослідження;
- грамотність мови викладання роботи та її загальне оформлення.

Якість захисту роботи:

- уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- загальний рівень підготовки слухача;
- володіння культурою презентації.

Оприлюднення результатів дослідження:

- наявність виступів на конференціях різних рівнів;
- наявність публікацій за темою дипломної роботи.

Кожна складова комплексної оцінки дипломної роботи визначається Екзаменаційною комісією за принципом ухвалення більшості голосів членів комісії (один член комісії – 1 голос) на основі розгляду по суті змісту роботи, вивчення текстів відзиву наукового керівника та оцінки якості публічного захисту роботи перед Екзаменаційною комісією.

Узагальнені оцінки виставляються таким чином:

«Відмінно»: дипломна робота містить елементи новизни, має практичне значення, доповідь логічна і стисла, проголошена вільно, зі знанням справи, відгук і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії повні, правильні й стислі, результати дослідження оприлюднені.

«Добре»: тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел, елементи новизни чітко не подані, недостатньо використані інформаційні матеріали підприємства, мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії в основному правильні, оформлення роботи згідно з вимогами.

«Задовільно»: тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що містяться в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо, рецензія й відгук містять окремі зауваження, доповідь прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення роботи.

«Незадовільно»: нечітко сформульована мета роботи. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість. Запропоновані заходи випадкові, не впливають з аналізу, економічне обґрунтування неповне. Оформлення роботи погане. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії неточні або неповні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII.
2. ДСТУ 3008-95 “Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення”.
3. ГОСТ 2.105-95 “Единая система конструкторской документации. Общие требования к текстовым документам”.
4. ГОСТ 2.106-96 “Единая система конструкторской документации. Текстовые документы”.
5. ДСВОУ 01-2001 “Державний стандарт вищої освіти України. Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями”.
6. ДСВОУ 02-2001 “Державний стандарт вищої освіти України. Вимоги до освітніх рівнів вищої освіти. Вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти”.
7. СТП-02066747-009-01 “Методика виконання випускних, курсових та дипломних проектів (робіт). Структура, правила оформлення та порядок узгодження та затвердження”.
8. СТП-02066747-010-01 “Організація та проведення дипломування”.
9. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”.
10. Рекомендації по нормоконтролю дипломних робіт за ОКР спеціаліста спеціальності 7.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності).

ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ ЗА ОКР-СПЕЦІАЛІСТ
(Навчально-методичний центр
післядипломної освіти та підвищення кваліфікації)
на 2017-2018 н.р.

1. Економічний потенціал підприємства та шляхи підвищення ефективності його використання.
2. Удосконалення управління ресурсним потенціалом підприємства.
3. Управління конкурентоспроможністю стратегічного потенціалу підприємства
4. Обґрунтування економічної стратегії підприємства та механізму її реалізації.
5. Стратегія розвитку промислового підприємства та її інвестиційне забезпечення.
6. Формування стратегії розвитку підприємства у сучасних умовах господарювання.
7. Формування соціально-економічної складової сталого розвитку промислового підприємства у сучасних умовах господарювання.
8. Інтеграція та ринкова взаємодія у реалізації стратегії розвитку підприємства.
9. Формування економічної складової сталого розвитку промислового підприємства в умовах структурних трансформацій економіки.
10. Удосконалення економіко-організаційного механізму регулювання розвитку промислового підприємства.
11. Формування стратегії соціальної відповідальності підприємства як передумова сталого розвитку на макро- і мікрорівні.
12. Формування екологічної складової сталого розвитку промислового підприємства у сучасних умовах господарювання.
13. Обґрунтування напрямів удосконалення елементів внутрішнього економічного механізму підприємства.
14. Формування корпоративної культури як передумова сталого розвитку підприємства.
15. Оцінка та шляхи підвищення економічної ефективності впровадження інновацій на підприємстві.
16. Оцінка інноваційної політики підприємства та обґрунтування напрямків підвищення її ефективності.
17. Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю на промисловому підприємстві.
18. Формування заходів з прискорення інноваційних процесів на підприємстві на засадах удосконалення його амортизаційної політики
19. Оцінка інвестиційної політики підприємства та обґрунтування напрямків підвищення її ефективності.
20. Обґрунтування та вибір стратегії розвитку підприємства.
21. Оцінка та використання резервів підвищення економічної ефективності виробництва і реалізації високотехнологічної продукції на підприємстві.

22. Економічне обґрунтування проекту розширення виробництва в умовах ринкових коливань.
23. Оцінка та заходи з використання соціально-економічних резервів підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах багатоменклатурного виробництва.
24. Управління підвищенням ефективності використання техніко-технологічної бази підприємства.
25. Економічна ефективність інвестицій в модернізацію обладнання промислового підприємства.
26. Економічне обґрунтування проекту модернізації виробництва на підприємстві.
27. Удосконалення організації, планування і стимулювання робіт з освоєння нової техніки на підприємстві
28. Організаційно-економічне обґрунтування реструктуризації підприємства.
29. Впровадження методів ризик-менеджменту в інвестиційному проектуванні на підприємстві
30. Оцінка використання енергетичних ресурсів підприємства та обґрунтування програми їх економії.
31. Удосконалення організації діяльності підприємства на засадах ресурсозбереження у сучасних умовах.
32. Розробка товарної стратегії підприємства на засадах його соціальної відповідальності.
33. Формування кадрової політики підприємства на принципах його соціальної відповідальності.
34. Удосконалення форм стимулювання працівників в умовах соціально-відповідального господарювання.
35. Удосконалення системи управління витратами на підприємстві
36. Удосконалення управління витратами в системі антикризових заходів на підприємстві
37. Розробка організаційно-економічних заходів зниження собівартості продукції підприємства в умовах структурних змін
38. Оптимізація структури витрат як фактор підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства.
39. Управління витратами в системі формування фінансових результатів промислового підприємства.
40. Вибір і обґрунтування методів управління витратами підприємства.
41. Організаційно-економічне забезпечення прибутковості діяльності підприємства.
42. Формування стратегії зміцнення конкурентних переваг підприємства на внутрішньому ринку.
43. Розробка механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства на засадах оновлення техніко-технологічної бази виробництва
44. Розробка організаційно-економічних заходів підвищення конкурентоспроможності підприємства.

45. Удосконалення економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
46. Управління диверсифікацією діяльності підприємства в контексті забезпечення його конкурентних переваг.
47. Економіко-організаційні фактори забезпечення якості продукції на промисловому підприємстві.
48. Організаційно-економічне обґрунтування мотиваційного механізму міського підприємства по ремонту автомобільних шляхів.
49. Напрямки підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
50. Організація та управління системою економічної безпеки на підприємстві

Навчальне видання

Методичні вказівки до написання дипломної роботи
за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»
для слухачів спеціальності 7.03050401 Економіка підприємства
(за видами економічної діяльності)

Укладачі:

Гринько Тетяна Валеріївна – доктор економічних наук, професор, завідувач
кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
Бикова Вероніка Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Видання друкується в авторській редакції